

*Jag skriver
i dina ord*

**LÄRARHANDLEDNING LYRIK
SVENSKA SOM ANDRASPRÅK 1**

THERES BRÄNNMARK OCH LENA MANDERSTEDT

Lärohandledning till Jag skriver i dina ord
–
en skrivtävling för Sveriges gymnasieelever

Theres Brännmark & Lena Manderstedt

*Jag skriver
i dina ord*

www.jagskriver.nu

© Theres Brännmark och Lena Manderstedt

LÄRARHANDLEDNING LYRIK

Vår förhoppning är att denna lärarhandledning ska bidra till att skapa goda förutsättningar att arbeta med poesi och skrivande för dig som undervisar elever i Svenska som andraspråk, kurs 1 och 2. Handledningen ger dig ett vetenskapligt förankrat upplägg för fem lektioner á 90 minuter för respektive kurs. I handledningen finner du också länkar till vidare läsning.

Med utgångspunkt i de didaktiska grundfrågorna vad (innehållet), hur (metoden eller förmedlingssättet) och varför (motivet) föreslås ett upplägg med så kallad konstruktiv länkning (constructive alignment). Kedjan mellan kursplanens lärandemål, bedömning och lärandeaktiviteter ska ge eleverna möjligheter att arbeta med området poesi, utveckla kunskaper, fördjupa dem och slutligen examinera kunskaperna utifrån lärandemålen, samt ge dig som lärare ett bedömningsunderlag. I respektive kurs presenteras tänkbara arbetsområden, som undervisningsupplägget behandlar. Upplägget har en gemensam bas, men beroende på olika tonvikt i kurserna kan lektionsserien ses som en breddning eller en fördjupning av elevens kunskaper. I upplägget har vi särskilt strävat efter att ställa samma höga krav som i kurserna i Svenska. Att grupper i Svenska som andraspråk ofta är heterogena behöver inte leda till sänkta förväntningar på elevgrupperna. Istället kan olika arbetssätt stötta eleverna att möta de utmaningar som undervisningsinnehållet medför (Brännmark, 2016; Kaya, 2016). En viktig framgångsfaktor i undervisning är höga förväntningar på eleverna och regelbunden konstruktiv, förbättringsorienterad och målinriktad återkoppling på deras arbeten (Skolinspektionen, 2010: <https://tinyurl.com/h7tgtdk>). Därför har det föreslagna upplägget utgått från dessa framgångsfaktorer.

OM ÄMNET SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

I Svenska som andraspråk syftar litteraturläsningen främst till att stödja språkinläring och träning av den analytiska förmågan. Dessutom är den ett redskap för personlig utveckling och för att utveckla förståelse för andra människor och kulturer. Ämnet ska även bidra till att elever får jämföra språkliga strukturer och sätt att uttrycka sig. Slutligen ska ämnet förstärka elevens metaspråkliga medvetenhet, det vill säga elevens förmåga att uppmärksamma språkliga fenomen, samtala om och reflektera över dem (Skolverket, 2011: <https://tinyurl.com/yavo2363>). Metakognition kan även beskrivas som förmågan att tänka om tänkandet, vilket är en förutsättning för att förstå när man förstår eller när man inte förstår.

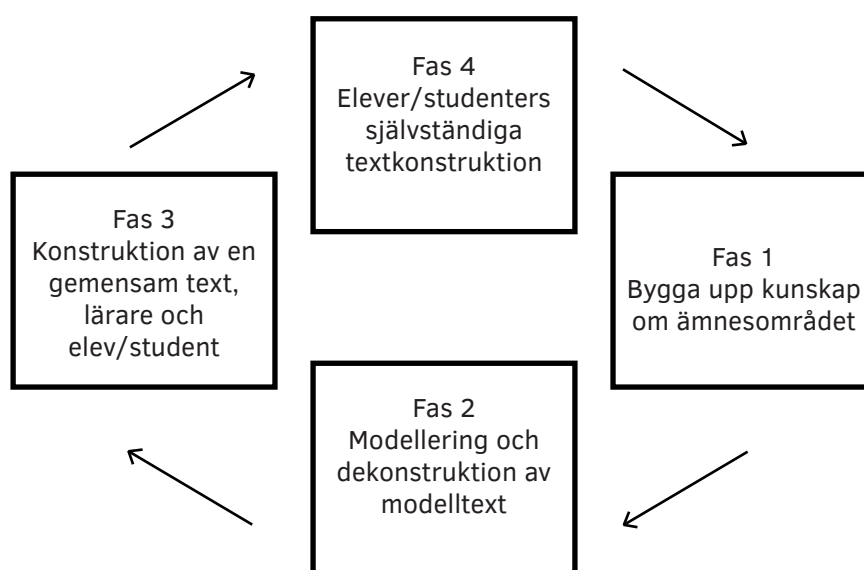
ARBETSMODELL, LEKTIONSSERIE

Lektionsserien, om fem lektioner, inspireras av genrepedagogiken, som tar sin utgångspunkt i Lev Vygotskys teorier om lärande, Michael Hallidays teori om språk och Martins och Rotherys pedagogiska modell som ger goda möjligheter att lägga upp ett arbete som förutsätter interaktion och en undervisning som stimulerar språk-, läs- och skrivutveckling.

Vygotsky ser lärandet som en samarbetsaktivitet som äger rum i en viss miljö där färdigheter och kunskaper bäst utvecklas i samspel med andra. Stöttning är ett centralt begrepp i den genrepedagogiska modellen och undervisningen tar sin utgångspunkt i utrymmet mellan vad eleven kan på egen hand och vad eleven klarar tillsammans med andra, det som Vygotsky benämner som närmaste, eller proximala, utvecklingszonen.

Halliday förespråkar en teori om språk och kontext. Språket ses som ett verktyg för kommunikation och grammatiken som ett medel för att skapa betydelse och funktion. Det kulturella sammanhanget, syftet och situationen påverkar de språkliga val vi gör. Textskapandet förhandlas genom interaktion. Genrer ses därför inte som något statiskt utan snarare som ett resultat av kulturella mönster som påverkas och omförhandlas över tid (Halliday, 1978. Se även Hyland, 2004 och Rose & Martin, 2012).

Genrepedagogiken brukar förklaras med hjälp av cirkelmodellen - en cykel om fyra faser som betonar samspelet mellan undervisning och lärande. Modellen fokuserar på (skol)genrer, ämne och språk, stegvis undervisning om språkliga mönster och elevers utveckling av ett metaspråk. Modellens faser uttrycks översiktligt genom följande figur:

(Rothery, 1996; Rothery, & Stenglin, 1997; Kuyumcu 2004)

FAS 1 handlar om att bygga upp såväl lärares som elevers kunskaper genom olika aktiviteter:

- ta reda på elevernas förförståelse i förhållande till kursplanemålen
- läsa, lyssna på och bearbeta text gemensamt, i grupp
- fokusera innehåll och språk
- göra övningar före, under och efter läsning
- arrangera författarbesök

Notera: Här finns utrymme att låta eleverna arbeta på sitt modersmål. Har de ett starkt modersmål kan arbete som ger utrymme att använda modersmålet stimulera en högre kognitiv nivå.

FAS 2 handlar om att skapa modeller och dekonstruera texter och det kan inkludera följande aktiviteter:

- texter plockas isär och olika delar studeras och diskuteras
- struktur, funktion, grammatiska strukturer, ordförråd diskuteras och tränas
- upptäcka språkliga mönster och utveckla ett metaspråk med syfte att förstå vad de olika strukturerna och de språkliga dragen gör för jobb i texten

FAS 3 handlar om att bygga upp en gemensam textkonstruktion i syfte att stärka elevernas kunskap om genre. Den innebär olika aktiviteter.

- i helklass, i mindre grupper och med fokus på samarbete

FAS 4, den sista fasen, innebär att eleverna ska bygga upp en självständig textkonstruktion med hjälp av aktiviteter som:

- respons och feedback från lärare och andra elever

Med den genrepdagagogiska modellen som utgångspunkt för design av respektive lektionsserie, får serierna ett likartat upplägg om än undervisningsinnehållet till viss del skiljer sig åt beroende på vilken kurs som avses.

FÖRFATTARBESÖK

Genom skrivtävlingen "Jag skriver i dina ord" finns möjligheten att boka författarbesök. Om det inte är möjligt att organisera ett sådant besök finns det andra sätt att låta elever möta författare, exempelvis genom att ta del av författarintervjuer/porträtt (radio, TV, artiklar etc.). Här besöker Karolina Ramqvist Donnergymnasiet: <https://www.youtube.com/watch?v=kHTT-1myNiA>. Yahya Hassan pratar om sin diktsamling i UR:s program "En bok, en författare": <https://urskola.se/Produkter/181756-En-bok-en-forfattare-Yahya-Hassan>

KAMRATRESPONS

I alla kurser ingår kamratrespons i arbetsmodellen. I skrivpedagogiska sammanhang ses skrivstöd i form av respons som en viktig del och i den delen behöver inte läraren vara central. Tvärtom kan kamrater ofta bidra med värdefulla inspel. Syftet med kamratrespons är att ge eleverna goda förutsättningar att utveckla sina texter utifrån ett läsarperspektiv, samt att de får öva sig på att utveckla textmedvetenhet. Att ge respons är dock något man måste lära sig. Det kan alltså vara en god idé att introducera arbetssättet för eleverna, om de inte tidigare arbetat med respons. Några nyckelord att utgå ifrån kan vara att responsen ska vara:

- Välvillig! Responsgivaren står på skribentens sida.
- Konkret! Responsgivaren måste precisera sina synpunkter.
- Konstruktiv! Responsgivaren får inte undandra sig ansvar genom att enbart peka på positiva aspekter, men all respons måste ske i en konstruktiv anda.
- På samma sätt som elever behöver lära sig att ge respons behöver de lära sig att ta emot sådan. I ett sådant lärande ingår att eleverna får förhållningsregler:
- Lyssna! Skribenten behöver lyssna koncentrerat för att förstå responsen och bör ställa följdfrågor om hen inte förstår.
- Gå inte i svaromål! Skribenten måste förstå att responsen i grunden ska bidra till textutveckling. Därför ska hen i lugn och ro fundera över eventuell kritik.
- Tänk! Skribenten äger texten och bestämmer över den. Men när texten når läsaren (exempelvis en jury) tappar skribenten kontrollen över hur texten ska läsas.
- Om du vill läsa mer om respons och skrivprocess/skrivpedagogik finns flera källor att välja mellan. Se exempelvis Hoel (2001), Bo Renberg (2013) och Siv Strömquist (2007, 2014).

POESI

I det föreslagna upplägget bygger urvalet av poesi på principer för variation; Klassisk poesi varvas med ung, fräsch och skrivna dikter med tonsatta. En jämn könsfördelning och varierade åldrar hos författarna har också eftersträvat, men självklart kan du välja annan poesi också.

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK 1

Det föreslagna lektionsupplägget ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Kunskaper om det svenska språkets uppbyggnad och språkliga normer, dvs. hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur dessa samspelar.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former.

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK 1	OMRÅDE 1: LÄSA OCH SAMTALA	OMRÅDE 2: SKRIVA
Vilka områden i kursplanen behandlas?	<ul style="list-style-type: none">• Läsning av och samtal om modern skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män som ger en inblick i olika kulturer, allmänmänskliga teman och svenska referensramar.	<ul style="list-style-type: none">• Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare.• Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i berättande texter.

LEKTIONSSERIE: FÖRSLAG PÅ LEKTIONSUPPLÄGG

Som tidigare nämnts finns möjlighet till författarbesök. Om det är möjligt att organisera ett sådant, föreslås ett besök tidigt i lektionsserien. Innehållet i den lektionen organiserar du och författaren gemensamt, men förslagsvis knyter du om möjligt förberedelser och efterarbete till det övriga arbetsupplägget.

Eftersom förförståelse och kunskaper varierar i olika elevgrupper har förslag på poesi att arbeta med samlats i litteraturlistan nedan. Beroende på vad som poängteras i centralt innehåll kan du som lärare välja en lämplig mix av dikter. Du kan naturligtvis också välja annan poesi, eller låta elever välja.

LEKTION 1: LÄSA OCH SAMTALA OM POESI

Det finns olika sätt att inleda arbetsområdet. Ett par förslag följer här:

1. Inled med att inventera elevernas förkunskaper språkligt och kunskapsmässigt, aktivera elevernas förförståelse. Vad är poesi? Vana av poesiläsning? Vilka dikter eller musiktexter känner eleverna till? Vilka poeter och/eller textförfattare känner eleverna till? Favorit? Vana av att läsa poesi? Varför läser, eller inte läser, eleverna poesi? Vem skriver poesi? Varför skriver man poesi? Poesiskrivande bland eleverna? Gruppvisa diskussioner, diskussioner i helklass. Poesi benämns också med olika synonymer och här kan det vara relevant att reda ut termerna poesi, lyrik, dikt.

2. Musiktexter är kanske den mest spridda litteraturformen bland ungdomar och kan vara en ingång till poesin och elevernas kopplingar till den. Det finns också poesi som tolkats och tonsatts. Ane Brun har tonsatt Bruno K Öijers "Blodet i snön" (<https://tinyurl.com/ybywye3h>). Nicolai Dunger har tolkat Edith Södergrans "Stjärnorna" (<https://vimeo.com/14445651>). Här är det möjligt att först läsa den tonsatta dikten och sedan lyssna till den med musik och jämföra såväl upplevelse som förståelse.

Det finns många olika sätt att uppfatta poesi. Att samtala om det lästa ger goda förutsättningar för eleverna att utvecklas som läsare men också att träna språkanvändningen. Det ger också eleverna möjligheter att träna inför slutuppgiften - ett litteraturseminarium, i vilket eleverna förutsätts samtala om både det skrivna och det lästa. Genom att läsa dikter tillsammans och samtala om det lästa, reflektera och tolka öppnas möjligheten till att fler uppfattningar och perspektiv blir synliga. Erfarna läsare använder sig av olika lässtrategier i sin läsning medan mindre erfarna behöver stöttning. När eleverna arbetar i mindre grupper, där alla måste bidra, utmanas också språkanvändningen.

1. Läs dikten högt i gruppen, gärna flera gånger, och låt eleverna i mindre grupper ge uttryck för vad de spontant kommer att tänka på när de hör dikten.

Det kan handla om känslor, minnen och associationer. Ställer dikten några frågor och i så fall ger den några svar? Här är det också möjligt att samla elevernas tankar i helklass, antingen på white board-tavlan eller i en digital anslags-tavla och låta dessa utgöra underlag för det fortsatta samtalet.

2. Låt eleverna vidare samtala om frågor som rör diktens innehåll. Vad vill dikten säga, har den något budskap? Fundera över titeln, vad säger den? Finns det några personer i dikten, i så fall vilka? Vem är det som talar genom dikten? Vem riktar sig dikten till? Finns det någon miljö i dikten? Säger dikten något om det samhälle den är skriven i? Förmedlar författaren en känsla, ett tankeinnehåll, ideer eller åsikter? Finns det något som anknyter texten till en bestämd tid? Säger dikten något om den tid den är skriven i? Hur uppfattar eleverna diktens känsla och stämning, hur kan den beskrivas? Väcker dikten några frågetecken, något som eleverna vill ha svar på? Om du undervisar i Sva 2 kan extra fokus läggas på berättartekniska aspekter, samt på centrala teman och motiv.

TIPS!

Körläsning är enligt Kjellin (2002) ett effektivt sätt att träna prosodi. Högläsningen kan varieras genom att laborera med röststyrka, pauser, tonfall, tempo och betoning. Wolf (2004) ger också många förslag på hur högläsning kan varieras. Låt eleverna högläsa dikten i mindre grupp.

LEKTION 2: SAMTALA OM SPRÅK, STIL OCH FORM

Poesi är något som når läsaren via hörsel och syn. För att utvecklas som läsare och få förståelse för hur texter är konstruerade behöver elever också ett metaspråk i form av ord och begrepp som ger eleverna verktyg att prata om poesi.

1. Högläs dikterna för eleverna och ge dem sedan utrymme att göra språkliga iakttagelser. Låt eleverna stryka under rader/uttryck som de fastnar vid. Det kan vara ord, fraser eller meningar som eleverna uppfattar som särskilt bra, märkliga eller svåra att förstå. Är dikten uppbyggd enligt ett bestämt mönster?

2. Finns det några brott mot konventionella skriv- och språkregler? Här kan eleverna jobba enligt EPA (enskilt, par, alla), det vill säga göra sina iakttagelser enskilt och sedan prata om dem i par för att slutligen lyfta sina iakttagelser och frågeställningar i större grupper eller helklass.

3. Analysera: Via dikten finns mycket att upptäcka om språkets klangsida och rytm. Låt eleverna upptäcka mönster i texterna. Här kan det också vara relevant att hjälpa eleverna att sätta ord på sina iakttagelser i form av exempelvis: versrad, vers/strof/stycke, radbrytning, interpunktion, rim, alliteration, anafor, epifor.

4. Övning: Använd en prosatext utan radindelningar och strofer eller omarbota en dikt så att den liknar prosa. Ge eleverna möjlighet att laborera med olika radindelningar. Jämför de olika förslagen som eleverna konstruerar och vilken effekt de olika lösningarna får.

5. Bildspråk och andra stilistiska verknytningsmedel är vanliga i poesi. Bildspråk kan användas för att vidga betydelsen, förvandla den, skapa bilder och associationer, göra det konkreta mer abstrakt och skapa ny mening. Arbeta med bildspråk och termer och analysera gemensamt om och hur författaren använder dessa litterära verknytningsmedel i texterna. Låt eleverna jobba i par och skapa egna bildspråk, exempelvis metaforer och liknelser.

6. En dikts visuella intryck är ibland betydelsefullt för tolkningen. En figurdikt försöker se ut som det den handlar om. Läs exempelvis Kurt Sanmarks "Maskor" (<http://www.nypoesi.net/img/maskor.gif>) högt för eleverna låt dem sedan ta del av den visuella texten och göra jämförelser av sina intryck före och efter. Just den här diktens läsordning är inte självklar och kan därför läsas på olika sätt och därmed också tolkas på olika sätt.

7. Blackout poetry är ett sätt att återanvända text för att skapa poesi. I vissa fall utformas textskapandet som en multimodal text. Låt eleverna leta efter exempel, förslagsvis via #blackoutpoetry via sociala medier och sedan granska, diskutera och samtala om hur bild och text samspelar och bidrar till att skapa mening. Vilka verktyg har textskaparen använt sig av? Att låta eleverna pröva formen för blackout poetry är en övning i att formulera poesi utan att skriva. Läraren Malin Larsson beskriver hur elever kan skapa blackout poetry: <https://www.youtube.com/watch?v=S3inslyoUb4> När eleverna sedan presenterar sina alster finns det möjlighet att göra det direkt i klassrummet, i mindre grupper eller i helklass. Ett annat alternativ är att låta eleverna göra en digital presentation.

8. Verb är en ordklass som betecknar händelser och handlingar, det innebär att de bidrar till att skapa (framåt)rörelse, skeenden och tillstånd i en dikt. Välj ut en dikt men radera textens verb och låt eleverna arbeta i par med att göra texten komplett, det vill säga fylla i de verb de tycker passar i sammanhanget. Här går det att pröva sig fram med olika tempus och olika typer av verb som betecknar tillstånd, aktiviteter med mera.

LEKTION 3: SKRIVA GEMENSAM TEXT

Nu är det dags att pröva, laborera, experimentera med innehåll och form! Lektionen bygger på tanken att eleverna ska utforska och våga prova sig fram. Den poesi som produceras är fortfarande inte densamma som senare eventuella tävlingsbidrag.

FÖRSLAG PÅ ÖVNINGAR

1. Läs exempelvis Gustaf Frödings "Ett grönt blad på marken"
<http://runeberg.org/mattoid/06.html>. Vad kan man se genom dikten? Vilka känslor kan man känna? Förmedlar dikten någon doft eller smak? Skrivövning med hjälp av sinnesintryck: Visa en bild för eleverna och låt dem anteckna minst tio ord. Frågor som kan vara till stöd är: Vad ser du? Vad hör du? Vad känner du? Finns det något som luktar? Finns det något som smakar? När eleverna samlat sina ord är det dags att skriva en mening till varje ord. Här finns utrymme att låta eleverna pröva sig fram vad gäller struktur. Eleverna kan sortera meningarna på olika sätt och utforska vad som händer med dikten men också medvetet placera meningar för att uppnå en avsedd tänkt effekt. Låt eleverna läsa upp sina alster i tvärgrupper och samtala om dikterna.

2. Att skriva poesi är som många andra typer av skrivande en process. Att samla material är något som kan ta mycket tid i anspråk men i den här övningen tvingas eleverna att samla material under tidspress. Målet är att eleverna ska skriva en dikt på åtta rader. Det är du som lärare som bestämmer vad varje rad ska innehålla. Exempelvis 1. En lögn. 2. Något som har med färg att göra. 3. Något som har med natten att göra, etc. Du ger eleverna ett innehållsligt krav i sänder och eleverna får en minut på sig att skriva ned raden. De sju första raderna ska inledas på samma sätt. Exempelvis kan varje rad inledas med "Varje dag...". Inledningen på den sista meningen bestämmer eleverna själva. Förslagsvis kan eleverna jobba i par med skrivövningen.

LEKTION 4: NOVELL

En novell är en kort skönlitterär text. I jämförelse med romanen är den koncentrerad, den behöver också detaljer och kräver ett annat berättartempo. Novellen behöver exempelvis detaljer som är precisa och unika för att skapa stämning men också bära fram budskap och handling på ett effektivt sätt. I jämförelse med romanen krävs det färre ord för att berätta. Den mest koncentrerade skönlitterära formen är lyriken. Till skillnad från dikten följer många noveller den klassiska dramatiska kurvan med anslag, presentation, fördjupning, upptrappning, klimax och konfliktupplösning. Berättartekniskt finns också fler valmöjligheter när det kommer till kronologi, framåtblickar, tillbaka-blickar och parallellhandlingar. Valet av berättarperspektiven varierar också i större utsträckning i en novell.

FÖRSLAG PÅ ÖVNINGAR

1. Läs novellerna "Den perfekta vännen" av Jonas Karlsson och "Kostym" av Ninni Holmqvist.

2. Samtala om novellerna genom frågor som rör innehåll, budskap, persongalleri, miljö, känslor och stämningar som förmedlas. Väcker novellerna några

frågor? Lägg också fokus på berättartekniska aspekter, centrala teman och motiv, särskilt om du undervisar i Sva 2. Anlägg också ett jämförande perspektiv mellan den poesi ni läst inom arbetsområdet.

3. Här finns möjlighet till att förlänga och fördjupa arbetet med novell genom att låta eleverna skriva noveller.

LEKTION 5: SKRIVA SJÄLVSTÄNDIGT

Under den sista lektionen i lektionsserien är det dags för eleverna att få skriva på egen hand. Lektionen är laborativ till sin karaktär - även här ska eleverna få möjlighet att prova sig fram. Eventuellt kan den poesi som produceras sedan vidareutvecklas mot slutuppgift och eventuellt tävlingsbidrag. Om du undervisar i Sva2 är övningsuppgift 1 att föredra, eftersom fokus ligger på återdiktning (se centralt innehåll och kunskapskrav).

FÖRSLAG PÅ ÖVNINGAR

1. För att eleverna ska få kunskap om det poetiska språket är återdiktning en övning där eleven måste överväga olika val. Här utgår eleven från en redan existerande dikt, på svenska eller på något annat språk som eleven behärskar. Uppgiften går ut på att hålla sig till ett givet mönster men ändå ta ställning till hur texten kan omformuleras med egna ord. Här kan eleven välja i vilket/vilka avseenden hen vill vara trogen originalet i fråga om rytm, ljudinnehåll, innehåll och stilnivå.

2. Skriv om en plats med fokus på detaljer. Inled övningen genom att exempelvis visa den här elevdikten som med hjälp av ljud och bild beskriver en plats: <https://tinyurl.com/y7pgpke4>. För att hjälpa eleverna med materialinsamling skrivs tre rubriker, som alla har något med plats att göra, på tavlan. Det kan handla om stad och land, gator och torg, Sverige och något annat land, orten där eleverna bor och någon annan plats. Låt eleverna associera runt rubrikerna och skriv listor med ord under varje rubrik. Eleverna väljer sedan en av spalterna och skriver en dikt med utgångspunkt i orden. Det kan vara lämpligt att begränsa så att maximalt två rader används för att beskriva varje ord. I det gemensamma arbetet med att tolka dikter har eleverna övat sig att ställa frågor till dikter. Den kunskapen kan också tillämpas i den här övningen genom kamratrespons. Här kan eleverna gå från det allmänna till det specifika, det vill säga från tolkning till form, språk och stil.

UPPGIFT

Bedömningen grundar sig på de områden som presenterats i tabellen under ämnesbeskrivningen. Dessa fokuserar delar av områdena läsa, skriva och samtala. Uppgiftens upplägg ger dig möjlighet att bedöma huruvida eleven har uppnått betyget A (se matrisen nedan). I de fall eleven inte uppnått betyget A behöver du konsultera kunskapskraven för att relatera din bedömning till uppnått betyg.

De muntliga inslagen tränas under lektionsseriens gång och bedöms sedan i en slutuppgift i form av ett litteraturseminarium. Under seminariet visar eleven att hen har förstått innehållet i de lästa dikterna, skrivna av såväl poeter som klasskamrater. Eleven ska också visa att hen kan relatera innehållet i dikterna till sina egna erfarenheter samt till allmänmänskliga och samhälleliga frågor. Eleven ska visa god förmåga att kommunicera muntligt, genom ett tillräckligt gott ordförråd, uttal och med en grammatisk behärskning.

De skriftliga inslagen tränas under lektionsseriens gång och bedöms sedan i en slutuppgift i form av en skriven dikt eller en novell som i ett senare skede bedöms kunna skickas in som tävlingsbidrag. Dikten eller novellen visar att eleven har förmåga att anpassa stilen till vald texttyp, dvs. till specifika drag som kännetecknar diktens eller novellens format. Vidare visar eleven medvetenhet om hur stilen anpassats till läsaren - i det här fallet till såväl klasskamraterna som läraren och eventuell jury. Eleven ska visa god förmåga att kommunicera skriftligt, genom ett tillräckligt gott ordförråd och grammatisk behärskning. Under arbetets gång ska eleven använda svenska som språk, men i ett eventuellt tävlingsbidrag kan hen välja att skicka in texten skriven på hemspråket (se tävlingens hemsida, www.jagskriver.nu för mer information).

FÖRSLAG PÅ INFORMATION TILL ELEVEN

SKRIFTLIG TEXT

Du väljer själv om du vill skriva en dikt eller en novell. Texten ska visa att du har kunskap om hur man kan skriva en dikt eller en novell på ett sätt som gör den spännande och värd att läsa för både klasskamrater, lärare och en eventuell jury. På lektionerna har vi läst och talat om flera dikter, så du vet ungefär hur man kan skriva sådana, men om du väljer att skriva en novell kan du behöva läsa några fler sådana för att förstå hur de brukar vara uppbyggda. Tänk särskilt på att skriva så att alla förstår vad du menar (rätt ord, varierade ord) och att du har tänkt över hur du ska skriva (hur du bygger upp texten, att meningarna är korrekta, att texten är lätt att förstå för dina läsare).

LITTERATURSEMINARIUM

I litteraturseminariet ska du läsa din dikt eller novell högt för dina klasskamrater. Du ska sedan berätta för dem hur du tänkte när du skrev och vad du ville berätta genom texten. Har du egna erfarenheter av det som du berättar om? Vad betyder innehållet för andra människor runt om i världen? Säger innehållet något viktigt om hur samhället är uppbyggt eller om hur samhället borde vara uppbyggt? Tänk särskilt på att tala så att alla förstår vad du säger (tydligt), vad du menar (rätt ord, varierade ord) och att du har tänkt över hur du ska säga det (grammatiskt riktigt och lätt att hänga med i det som sägs för dina lyssnare). När du sedan lyssnar på dina kamraters uppläsningar följer du med i den papperskopia du fått av läraren. I den kan du skriva respons till din klasskamrat. Vad upplever du att texten handlar om? Har du upplevt något liknande? Vad betyder textens tema för andra människor och i olika samhällen? Ser du något som du tror skulle kunna förstärka budskapet?

MATRIS FÖR BEDÖMNING: KUNSKAPSKRAV FÖR BETYGET A

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK 1

KUNSKAPSKRAV: LÄSA OCH SAMTALA	KUNSKAPSKRAV: SKRIVA	UPPNÅTT BETY- GET A	EJUPPNÅTT BETY- GET A
Eleven kan redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur samt relatera innehållet till egna erfarenheter och allmänmänskliga och samhällsliga förhållanden.	Eleven kan delvis anpassa stilen till texttypen och läsaren. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen är tillräckligt god för att den skriftliga kommunikationen ska fungera väl.		
Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen är tillräckligt god för att den muntliga kommunikationen ska fungera väl.			

FÖRSLAG PÅ POESI

Alexis, Petter. "Mamma sa till mig": <https://www.youtube.com/watch?v=XOVx23tUGjo>

Bergdahl, Olivia. "Mobbat barn":
<http://www.oliviabergdahl.se/dikter/dikter-10-tal/dikter-2015-2016/mobbat-barn/>

Farrokhzad, Athena. "Vitsvit": <http://podpoesi.nu/poeter/athena-farrokhzad/>

Fröding, Gustav. "En kärleksvisa": <http://runeberg.org/gralstan/08.html>

Gerner, Agnes: <http://podpoesi.nu/poeter/agnes-gerner/>

Hafiz. "Min måne", i översättning av Ashk Dahlen:
<http://www.ashkdahlen.com/index.php?id=57>

Hansson, Bob. "Desillusionerad": <https://www.youtube.com/watch?v=PN2m7GgEpmU> (läsning av lyrik i avsnittets inledning).

Hikmet, Nazim. "Dikter om nu och alltid":
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/922883?programid=2031>

Karfelt, Erik Axel "Jag är en sjungandes röst":
<http://litteraturbanken.se/forfattare/KarlfeldtEA/titlar/FridolinsVisor/sida/107/etext>

Mohamed, Jasim "Svarta oliver":
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/934826?programid=2031>

Runeberg, Johan Ludvig. "Den enda stunden":
<http://litteraturbanken.se/forfattare/RunebergJL/titlar/Dikter/sida/204/etext>

Stenroth, Felicia. "En människa tvättar sig ren i en sjö":
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/916612?programid=2031>

Szyborska, Wislawa. "Nära ögat":
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/927827?programid=2031>

Södergran, Edit. "Vierge moderne":
<http://litteraturbanken.se/forfattare/SodergranE/titlar/Dikter/sida/24/etext>

Tranströmmer, Thomas (1954). Ostinato, ur: "17 dikter"

Utsi, Paulus (2000). Den vite mannens fotspår ur: "Följ stigen – texter 1941-1974"

Wennberg, Liz (2015). "Det är det svarta du känner smaken av".

Åkesson, Sonja (1977). Ja tack, ur: "Hästens öga", Författarförlaget

REFERENSER

Bergsten, S. (1994). Lyrikläsarens handbok. Lund: Studentlitteratur.

Bigestans, A & Kaya, A. (2016). "Ett vidgat svenskämne och svenska för nyanlända– om att anpassa svenskämnena och svenskärrutbildningarna till det flerspråkliga samhällets elever." I: Svenska: ett inkluderande ämne, E. Bergh Nestlog & N. Larsson (red.). Stockholm: Svenskläraryöreningen.

Brännmark, T. (2016). "Samarbetsinläring för individanpassning. I: Flerspråkighet som resurs: symposium. B. Kindenberg: [red.], Stockholm: Liber.

Elleström, L. (1999). Lyrikanalys. En introduktion. Lund: Studentlitteratur.

Halliday, M.A.K. (1978). Language as social semiotic: the social interpretation of language and meaning. London: Edward Arnold.

Hoel, T.L. (2001). Skriva och samtala: lärande genom responsgrupper. Lund: Studentlitteratur.

Hyland, K. (2004). Genre and second language writing. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Kjellin, O. (2002). Uttalet, språket och hjärnan. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Kuyumcu, E. (2004). Genrebaserad undervisning som pedagogiskt utvecklingsarbete. Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikelnummer 3/2013. http://www.asinger.net/Undervisning_Larande_nr3_2013.pdf

Renberg, B. (2013). Bra skrivet väl talat: handledning i skrivande och praktisk retorik. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Rose, D. & Martin, J.R. (2012). Learning to write, reading to learn: genre, knowledge and pedagogy in the Sydney school. Sheffield: Equinox.

Rothery, J. (1996) Making Changes: Developing an Educational Linguistics. I Literacy in society. Hasan & Williams (red.), London: Longman.

Rothery, J. & Stenglin, M. (1997) Entertaining and instructing: exploring experience through story. I Genre and institutions. Christie, F. & Martin, J.R. (red.) (1997). Genre and

institutions: social processes in the workplace and school. New York: Cassell.

Skolverket (2011). Ämne– Svenska som andraspråk. Stockholm: Skolverket.

Skolinspektionen (2011). Framgång i undervisningen. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning på vetenskaplig grund i skolan. Stockholm: Skolinspektionen.

Strömquist, S. (2014). Skrivboken: skrivprocess, skrivråd och skrivstrategier. (7., [rev.] uppl.) Malmö: Gleerup.

Strömquist, S. (2007). Skrivprocessen: teori och tillämpning. (3., omarb. och utök. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Wolf, L. (2004). Till dig en blå tussilago. Att läsa och skriva lyrik i skolan. Lund: Studentlitteratur.